
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הדרכת מחנכים: תיאוריה ויישום - 3706

תאריך עדכון אחרון 13-09-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גיל הרך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר איריס צדוק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: iriszadok9@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ד' 13:30-14:30

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בהיבטים תיאורטיים, היבטים טכניים ובעקרונות ההדרכה במסגרות חינוכיות לגיל הרך, כמו גם בהיבטים יישומיים של ההדרכה הפרטנית במסגרות אלו. בקורס ידונו תיאוריות רלוונטיות והיבטים בהבנה של חשיבות ההדרכה להתפתחות המקצועית של מחנכות לגיל הרך ולהשלכותיה על ילדים, השוהים במסגרות אלו ועל משפחותיהם. מוקד נוסף של הקורס יהיה התפתחות מקצועית ואישית של המדריכה. במהלך השיעורים ידונו חוויות העולות מהמפגש בין מודרכת למדריכה ויתקיים דיון אודות אמונות ועמדות של שתי השותפות למפגש זה. כמו כן, הסטודנטים בקורס יתנסו במיומנויות הדרכה מגוונות וילמדו דרכים להערכה של תהליך ההדרכה.

מטרות הקורס:

לקורס מספר מטרות: ראשית, לחשוף את הסטודנטים לתיאוריות הקשורות להדרכה בכלל ולייחודיותה של הדרכה במסגרות לגיל הרך בפרט. שנית, להקנות ולהטמיע מיומנויות הדרכה בגישה רפלקטיבית, המתמקדת בתהליך ומערכות יחסים, תוך התייחסות להיבטים מערכתיים- אקולוגיים.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. הסטודנט יכיר תיאוריות של הדרכה במסגרות לגיל הרך.
2. הסטודנט ייחשף לנושאים וסוגיות הקשורים להדרכה בגיל הרך.
3. הסטודנט יטמיע מתודות הדרכה כלליות ומתודות הדרכה ספציפיות לתחום הגיל הרך.
4. הסטודנט יתנסה בתהליך של הדרכה צוותית וכן פרטנית עם מטפלת בגיל הרך.
5. הסטודנט יפתח ראייה רפלקטיבית ויעריך את המקום המקצועי בו הוא עומד, בהתייחס למשימת ההדרכה בגיל הרך.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: ההוראה כוללת הרצאות פרונטאליות ודיונים בכיתה ללימוד נושאי הקורס השונים. כמו כן, הסטודנטים יתנסו בתרגול מיומנויות הדרכה בכיתה ובניתוח ארועים מההתנסות בשדה. בנוסף, במקביל ללמידה התיאורטית ולדיונים בכיתה, הסטודנטים יתנסו בהדרכה אינדיבידואלית בשדה במסגרת הפרקטיקום.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. הגדרות של הדרכה.
2. המודל התיאורטי של ההדרכה בקורס הדרכת מחנכים (רפלקטיבית, מעורבת, ממוקדת ביחסים).

3. הלומד המבוגר: מאפיינים, צרכים, מוטיבציה ושימוש בניסיון חיים.
4. הדרכה מקוונת- האם אפשרית?
5. אקלים ארגוני.
6. תהליכים בהדרכה: חוזה, תהליכי שינוי, התנגדות, סיום ופרידה.
7. יחסי הדרכה.
8. הדרכה רגישת תרבות.
9. הערכה.
10. אתיקה בהדרכה.

חומר חובה לקריאה: הדרכה

צור, ח. (2014). מסע ההדרכה. תל אביב: מאה המחלקה לפיתוח פדגוגי טכנולוגי.

Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Harvard University Press. (Ch. 6: *The will to learn*, pp. 113-128).

*Howes, C., James, J., & Ritchie, S. (2003). *Pathways to Effective Teaching*. *Early Childhood Research Quarterly*, 18, 104-120.

*Kadushin, A., & Harkness, D. (2002). *Supervision in Social Work*. Colombia University Press. (Ch. 1: *Toward a definition*, pp. 18-26 ; Ch.5: *Principles and problems in implementing educational supervision*, (pp. 175-193).

למידת מבוגרים

זילברמן, י', דטנר, נ', וכהן א' (1995). כלים שלובים. הדרכה בעבודה סוציאלית. תיאוריה, תהליכים וכלים. ביה"ס המרכזי לעובדים בשירותים חברתיים (עקרונות יסוד בלמידת מבוגרים (עמ' 28-32) ; קווים מנחים לזיהוי סגנונות למידה (עמ' 32-37).

*נואלס, מ"ס (1986). חידושים בשיטות ובגישות הוראה המבוססות על למידת מבוגרים. בתוך: נ' רייכמן (עורכת), הדרכה (עמ' 181-187), ירושלים: האוניברסיטה העברית.

Brannon, D. (1985). *Adult learning principles and methods for enhancing the training role of supervisors*. *The Clinical Supervisor*, 3(2), pp. 27-40.

*Caruso, J. & Fawcett, M. J. (1986). *Supervision in Early Childhood Education*, (Supervision as adult education, pp. 55-69): NY: Columbia University

Clandinin, D.J., & Connelly, F. M. (1996). *Teachers' Professional Knowledge Landscapes: Teacher Stories – Stories of Teachers-School Stories – Stories of Schools*. *Educational Researcher*, 25(3), 24-30.

Knowles, M. (1984). *Andragogy in Action*. Jossey Bass. (Introduction, pp. 8-21).

Kolb, A. Y., & Kolb, D. A. (2005). *Learning Style and Learning Space: Enhancing Experiential Learning in Higher Education*. *Academy of Management Learning and Education*, 4(2), 193-212.

Olson, M. R., & Craig, C. J. (2005). *Uncovering Cover Stories: Tension and Entailments in the Development of Teacher Knowledge*. *Curriculum Inquiry*, 35(2).

Rogers, J. (1973). *Adult Learning*. NY: Penguin Books. (Ch. 2: *How adults students feel*, pp. 29-50; Ch. 3: *How adults learn*, pp. 51-73).

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). *Intrinsic and Extrinsic Motivations*. *Classic*

Definitions and New Directions. Contemporary Educational Psychology, 25, 54-67.

גישות בהדרכה

ירושלמי, ח' (1999). ההדרכה כנרטיב. בתוך: ח' ירושלמי ות' קרון (עורכים) בין מדריך למודרך, (עמ' 75-94). ירושלים: הוצאת מגנס, האוניברסיטה העברית.

פוקס, א' (2002). על מדריכים מודרכים והדרכה. תל אביב: הוצאת צ'ריקובר (גישות להדרכה, עמ' 73-88).

קרון, ת', וירושלמי, ח' (1994). מהי הדרכה, דילמות, גישות ודגמים. בתוך: ת' קרון וח' ירושלמי, הדרכה בפסיכותרפיה, (עמ' 11-22). ירושלים: הוצאת מגנס, האוניברסיטה העברית.
שוחט, צ., גבעון, ד. עדי יפה, א. (2021). תכנית התפתחותית לחינוך ולטיפול בגיל הרך. ערכים עקרונות וקווים ממנחים לצוותים. ירושלים: משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים.

*Casper, V., & Theilheimer, R. (2000). *Hand on, Hand off, Hand out. Zero to Three*, 20(June/July).

Chalk, A. (2006). *Reflecting on the Self: An Experience in a Pre-school. Reflective Practice*, 7(1), 31-41.

* Caroll, M. (2011a). *Supervision: Critical reflections for transformational learning. (part 1), The Critical Supervisor*, 28 (2), 210-220. retrieved on 21 April 2011.
<http://dx.doi.org/10.1080/07325220903344015>

Caroll, M. (2011b). *Supervision: Critical reflections for transformational learning. (part 2), The Critical Supervisor*, 29: 1-19. retrieved on 21 April 2011
<http://dx.doi.org/10.1080/07325221003730301>

Fenichel, E. (1992). *Learning through supervision and mentorship to support the development of infants, toddlers and their families: A source book. Zero To Three*. (pp. 9-17).

*Gilkerson, L. (2004). *Reflective Supervision in Infant- Family Programs: Adding Clinical Process to Nonclinical Setting. Infant Mental Health Journal*, 25, 429-439.

Heffron, M.C. & Murch, T. (2010). *Reflective supervision and leadership in infant and early childhood programs. Washington DC: Zero to Three.*

Nelson-Jones, R. (1995). *The Theory and practice of counseling. London: Cassel.*

Norman, M. T. (1996). *Reflective Supervision as a Vehicle for Individual and Organizational Development. Zero to Three*, 17(2) Oct./Nov.

Pajak, E. (1993). *Approaches to Clinical Supervision Alternative for Improving Instruction. MA: Christopher – Gordon Pub.*

Redstone, A. (2009). *Narrative practice and supervision - the re-population of identity. Context*, 21-24.

Sergiovanni, T., & Starrat, R. S. (1988). *Supervision – Human perspective. US: Mcgrow– Hill Pub.*

Speedy, J. (2000). *Consulting With Gargoyles: Applying Narrative Ideas and Practice in Counseling Supervision. European Journal of Psychotherapy, counseling & Health*. 3(3), 419-431.

Whitebook, M., & Bellm, D. (1996). *Mentoring For Early Childhood Teachers: Young Children*. 52(1).

White, M. (1997). *Narratives of therapists' lives*. Adelaide: Dulwich Centre Publication. (148-171).

Zano, G. (2018): *Attitudes of caregivers in the infant class in the day-care centre*, *Early Child Development and Care*, DOI: 10.1080/03004430.2018.1538134

אקלים ארגוני

*Sergiovanni, T., & Starrat, R. S. (1988). Ch. 4 pp. 81-101.

יחסי מדריך מודרך

בנבנישתי, ר' (1984). האזנה ודיבוב בראיון. מועצת בתי הספר לעבודה סוציאלית.

ברמר, מ"ל (1994). יחסי סיוע: תהליכים ומיומנויות. הוצאת "אח".

רובינשטיין ג' (1988). הגבול בין הדרכה וטיפול ורמת האוטנטיות של המודרך והמטופל. חברה ורווחה, ט(1), 64-76.

Kadushin, A., & Harkness, D. (2002). *Supervision in Social Work*. Colombia University Press. (Ch. 6 pp. 266-277).

Kaiser, T. L. (1997). *Supervisory Relationship exploring the human element*. USA: Brooks/cole Pub.

Shulman, L. (1993). *Interactional Supervision*. NASW Press. (Ch. 2: An interactional approach to supervision, pp. 11-30; Ch. 3: Preparatory and beginning skills in supervision, pp. 35-59, 65-77).

פתוח צוות

Freeman, E. M. (1985). *The Importance of Feedback, Implications for Clinical Practice*. *Clinical Supervision*, 31(1), 5-11.

התנגדות

זילברמן, י' (1995). מצבי התנגדות ביחסי הדרכה, זיהוי והתמודדות. בתוך: י' זילברמן, נ' דטנר, וא'

כהן (עורכים). כלים שלובים, פרק יג', (עמ' 114-122) ביה"ס המרכזי לעובדים בשרותים חברתיים.

יצחקי ח' ואלוני, ר"ת (1993). התנגדות בהדרכה ושימוש בטכניקות דידקטיות, ככוח חיובי לפיתוח

מנגנוני התמודדות. חברה ורווחה, יג (4), 403-416.

פוקס, ש' (1999). הפסיכולוגיה של ההתנגדות לשינוי. רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן. (פרק א', עמ' 27-43 ; פרק ד', עמ' 70-89).

שץ אופנהיימר, א. (2002). סיפורי חיים מקצועיים ככלי לפיתוח כישורי הדרכה. בתוך: המדריך למורה, ירושלים: משרד החינוך, לשכת ההדרכה, 3-8.

המטפלת

Becker, B.D., Gallagher, K.C. & Whitaker, R.C. (2017). *Teachers' dispositional mindfulness and the quality of their relationships with children in Head-Start classrooms*. *Journal of School Psychology*, 65, 40-53.

Shine, B.K. (2016). *Caring about caregivers: An examination of early childhood educators' internal representations of their roles in relation to burnout*. Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in Infant Mental Health.

Hossain, Z., Noll, E., Barboza, M. (2012). *Caregiving involvement, job condition, and job satisfaction of infant toddler child care teachers in the USA*. Hindawi Publishing Corporation Education Research International, (12).

- Jeon, L., Buettner, C.K. & Grant, A.A. (2018). Early childhood teachers' psychological well-being: Exploring potential predictors of depression, stress and emotional exhaustion. *Early Education and Development*, 29(1), 53-69.
- Jeon, L., Hur, E. & Buettner, C.K. (2016). Child care chaos and teachers' responsiveness: The indirect associations through teachers' emotion regulation and coping. *Journal of School Psychology*, 59, 83-96.
- Nelson, M. (1990). A study of turnover among family day care providers. *Children Today*, March-April.
- Ritblatt, S.N., Hokoda, A., and Van Liew, C. (2017). Investing in the Early Childhood Mental Health Workforce Development: Enhancing Professionals' Competencies to Support Emotion and Behavior Regulation in Young Children. *Brain Science*, 7 (120), 2-19.
- Whitebook, M., & Howes, C. (1981). Who's Minding the Child Care Workers? *Children Today*, Jan.-Feb.
- Whitebook, M., & Howes, C. (1989). Who Cares? Child care teachers and the quality of care in America. *The National Child Care Staffing Study*. Oakland: Child Care Employee Project.

המדריכה

- גיב, א', ווייל, מ' (1986). השאלה הבסיסית: כיצד מדריכים לומדים להדריך. בתוך: נ' רייכמן (עורכת), הדרכה (עמ' 181-187). ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- הותורן, ל' (1986). משחקי מדריכים. בתוך: נ' רייכמן (עורכת), הדרכה (עמ' 253-261). ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- *Caruso, J. & Fawcett, M. J. (1986). *Supervision in Early Childhood Education*, NY: Columbia University. (Myths about Supervision, pp. 3-10).
- Erera, I. (1992). Supervisors can burn-out too. *The clinical supervisor*, 9(2), 131-143.

הערכה

- כהן, א' (1995). משוב והערכה בתהליך ההדרכה. בתוך: י' זילברמן, נ' דטנר, וא' כהן (עורכים). כלים שלובים, (עמ' 67-76). ביה"ס המרכזי לעובדים בשרותים חברתיים.
- Shulman, L. (1993). *Interactional Supervision*. NASW Press. (Ch. 8: Supervision of staff groups).

הדרכה בקבוצות

- Barker, L. (1983). *Groups in Process*. NJ: Prentice-Hall Inc. (Ch. 3, 4, 5, 9).
- Benson, F. J. (1987). *Working more creatively with groups*. Tavistock. (Ch. 1: How to plan a group, pp. 12-37; Ch. 3: An introduction to group dynamics and process, pp. 63-83 ; Ch. 8: The foundation of creative group work, pp. 156-173).
- Nadan, Y., Shachar, R., Cramer, D., Ileshem, T., Levenbach, D., Rozen, R., Salton, N., Cramer, S. (2020). Behind the (virtual) mirror: Online live supervision in couple and family therapy. *Family Process*, (10), 1-10.

אמצעים יצירתיים

צור, ע' (1994). שילוב דמיון מודרך ומטאפורות בתהליך ההדרכה: "האם צד שמאל יודע מה צד ימין רוצה?". בתוך: ת' קרון וח' ירושלמי (עורכים), הדרכה בפסיכותרפיה (עמ' 206-228). ירושלים: מאגנס, האוניברסיטה העברית.

Mc Manus, R., & Jenings, G. (Eds.) (1996). *Structures Exercises for promoting family and group Strengths*. N.Y.: The Haworth Press.

הדרכה רגישת תרבות

Gosh-Ippen, C.M. (2019). *Wounds from the past, Integrating historical trauma into a multicultural infant mental health framework*. In: C.H. Zeanah, *Handbook of infant mental health* (4th edition), NY: Guilford.

מיטל, ש' (2008). איך יוצרים רגישות תרבותית? לקחים מעבודת פסיכולוגית חינוכית עם עולי אתיופיה בגנים בתוך ג' וייל (עורך), פסיכולוגיה חינוכית בחברה רב תרבותית (עמ' 179-200). אוחר ב6.6.11 <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shefi/KishureiChaim/GishurRavTarbuti/EduPsyMulticulture.htm#1>

אתיקה בהדרכה ובעבודה עם ילדים בגיל הרך

Nutbourn, C. (2018). *Ethics of work with young children in early childhood education and care*. In: J. Bowen (ed.) *Early childhood educational research*. London: SAGE. 166-177 Chap. 12.

קרון, ת. (2003). דילמות אתיות של הדרכה כתהליך עיצוב. בתוך: ג. שפיר, י. אכמון וג. וייל (עורכים), סוגיות אתיות במקצועות הטיפול והייעוץ הנפשי (עמ' 579-589) ירושלים: מאגנס.

וייל, ג. (2003). סוגיות אתיות בהדרכה. בתוך: ג. שפיר, י. אכמון וג. וייל (עורכים), סוגיות אתיות במקצועות הטיפול והייעוץ הנפשי (עמ' 590-599) ירושלים: מאגנס.

עבודה עם הורים

Coyne, L.W., Gould, E.R. Grimaldi, M., Wilson, K.G., Baffuto, G., Biglan, A. (2020). *First things first: Parent psychological flexibility and self-compassion during COVID-19, Behavior analysis in practice*

Khoury-Kassabri, M., Zadok, I., Eseed, R. & Vazsonyi, A. (2020). *Individual and familial factors as mediators and moderators of young children's aggressive behavior*. *Children and Youth Service Review*. doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.

Lieberman, A.F., Diaz, M.A., Castro, G., & Oliver Bucio, G. (2020). *Make room for baby*. New York: The Guilford Press.

דיין, י. (תשס"ד). זה תיק כבד מאד-על הקשר עם ההורים. הד הגן, (ד).

התייחסות בהדרכה לטראומה בגיל הרך ולאירועים קשים

Simpson, T.E., Price, R.M., Sandler, L.S., Ordway, M.R. (2016). Demystifying infant mental health: What the primary care provider needs to know. *Journal of pediatric health care*. 30(1). 38-48.

צדוק, א. וצור, ח. (2020). בניית חוסן ואיכות טיפול בתהליכי הדרכה במסגרות לגיל הרך. נקודת מפגש, 30-39.

צדוק, א. וצור, ח. (2018). בצל הגירוש: קווים מנחים להתערבות בקבוצות הורים.

חומר לקריאה נוספת:
אין

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 20 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין